

Asia: VN/1051/2020

Digisopimusdirektiivin ja tavarankauppadirektiivin täytäntöönpano

Yleiset huomiot

Yleiset huomiot mietinnöstä

Kilpailu- ja kuluttajavirasto (KKV) keskittyy lausunnossaan siihen, kuinka työryhmän mietinnössä on ehdotettu käytettäväksi kansallista harkinnanvaraavaa direktiivejä implementoitaessa. Sekä digisopimusdirektiivi että tavarankauppadirektiivi ovat täysharmonisoivia. Työryhmän mietinnössä on kattavasti huomioitu se, ettei kansallisessa täytäntöönpanossa voida säätää toisin kysymyksistä, joista on säädetty direktiiveillä. KKV toteaa, etteivät direktiivit estä elinkeinonharjoittajia tarjoamasta kuluttajille sopimusjärjestelyjä, joilla annetaan direktiivissä säädettyä parempi suoja.

KKV pitää tarkoituksenmukaisena, että kuluttajansuojalain luonne yleislakina säilytetään ja kuluttajansuojasäännöksiä kehitetään horisontaalisesti siten, etteivät sääntelyllä luodut puitteet eriydy liiallisesta eri hyödykeryhmien osalta. Tämä on perusteltua oikeusjärjestyksen johdonmukaisuuden turvaamiseksi ja oikeusvarmuuden lisäämiseksi. Käytännössä kuluttajille tarjotaan yhä useammin tavaroiden, digitaalisen sisällön ja muiden palvelujen muodostamia sopimuskokonaisuuksia. Lisäksi, kuten direktiiveissä todetaan, myös tavarat sisältävät yhä useammin digitaalista elementtejä tai digitaalista yhteentoimivuutta.

KKV pitää perusteltuna tavarankauppadirektiivin mahdollistaman kansallisen harkinnanvaran käyttämistä nykyisen kuluttajansuojalain 5 luvun lähtö-kohtien ja säännösten säilyttämiseksi työryhmän muistiossa esitetyllä tavalla. Kuluttajansuojalain 5 luvun sääntely on näiltä osin tasapainoista ja toimivaa sekä kuluttajien että elinkeinonharjoittajien kannalta. Erittäin tärkeää on käyttää direktiivin sallima kansallinen harkinnanvara siten, että virhevastuun kestoajan sääntely säilytetään nykyisenä. Virhevastuun on jatkossakin syytä määräytyä tavarantoimituksen käyttöajan perusteella ja rajautua viime kädessä yleisen vanhentumisajan perusteella. Kulutustavaroita on monenlaisia, minkä huomioimisen nykysääntelyä vastaavat ja työryhmän ehdottamat implementointisäännökset mahdollistavat.

Virhevastuun ajallinen rajaaminen kahteen vuoteen loisi elinkeinonharjoittajille kannustimen tuoda markkinoille nopeasti rikkoutuvia tai ennenaikaisesti vanhentuvia eikä kestäviä ja pitkäkäyttöisiä hyödykkeitä. Ajallisella rajaamisella olisi todennäköisesti vaikutusta myös kulutushyödykkeiden korjaus-palveluihin, joita nykymuotoinen virhevastuusäntely osaltaan edistää. Lyhyt virhevastuu-aika lisäisi jäteongelmia, kuten on jo havaittu niiden hyödykkeiden kohdalla, joiden käyttöikä jää lyhyeksi. Virhevastuun sääntelyllä on merkitystä ympäristökysymysten ja kiertotalouden edistämisen kannalta.

Kotitalouksilla ei ole taloudellisia mahdollisuuksia varautua varsinkaan kestokulutustavaroiden uusimiseen kahden vuoden välein. Suomalaisille kuluttajille esimerkiksi auton tai keittiön suurten kodinkoneiden hankinta on tarkoin harkittava investointi, johon liittyy usein tarve kuluttajaluoton ottamiseen. Nykysäntely tukee taloudellisesti kestävästä kehitystä ja oikeudenmukaista riskinjakoa.

Digiominaisuuksiin liittyvillä päivityksillä on keskeinen merkitys hyödykkeiden käytettävyydelle. Päivityksiä on oltava saatavilla riittävän pitkään, jotta digitaalisia elementtejä sisältävän tavaran, digitaalisen sisällön tai digitaalisen palvelun kaikki käyttöominaisuudet säilyvät. Asia on tärkeä tietoturvan ja kyberturvallisuuden kannalta. Jos vastuu tietoturvapäivityksistä loppuisi virhevastuun päättymiseen jo kahden vuoden kuluttua, kuluttajien käyttöön jäisi vanhoja puutteellisella suojauksella varustettuja hyödykkeitä.

KKV pitää tärkeänä, että virhevastuun kestoajasta säädetään digitaalisten sisältöjen ja digitaalisten palvelujen kohdalla samoin periaattein kuin tavaran kaupassa. Myös kuluttajien oikeuksista viivästystilanteissa on digitaalisten sisältöjen ja digitaalisten palvelujen osalta syytä säätää yhdenmukaisesti kuluttajansuojalain muihin lukuihin sisältyvän vastaavan sääntelyn kanssa. KKV kannattaa työryhmän mietinnössään ehdottamaa viivästystilanteiden kansallista sääntelyä. Kuluttajien oikeus hyvitykseen viivästystilanteessa on keskeinen kuluttajansuojaoikeudellinen periaate.

Uudistuksen voimaantulo:

KKV kannattaa työryhmän ehdotusta siitä, että lait tulevat voimaan 1.1.2022, jolloin direktiivejä on ryhdyttävä soveltamaan. Kyse on vastuusäännöksistä, joilla on välitön ja merkittävä vaikutus kuluttajille yksilöllisten hyvitysten saamiseksi ja tehokkaan kuluttajansuojan toimeenpanemiseksi. Säännöksiä sovellettaisiin vasta säännösten voimaantulon jälkeen tehtäviin sopimuksiin. Painavia syitä direktiivien mukaisesta soveltamisajan alkamisesta poikkeamiseen ei ole. Direktiivit annettiin 20.5.2019 ja yli kahden vuoden ajan on ollut tieto siitä, mitä kysymyksiä direktiivit täysharmonisoivat. Kansallisen harkinnanvaran osalta työryhmä on ehdottanut sääntelyn säilyttämistä tavaran kaupassa pitkälti ennallaan ja digisopimuksiin sääntelyä, joka vastaisi voimassa olevia kuluttajansuojaoikeuden periaatteita ja tavaran kaupan säännöksiä.

Tavarankauppadirektiivin täytäntöönpano

Huomiot tavarankauppadirektiivin täytäntöönpanoon liittyvistä ehdotuksista

Tavarankauppadirektiivi sisältää paljon optioita kansalliselle lainsäätäjälle. KKV kannattaa työryhmän ehdotuksia kansallisen harkinnanvaran käyttämisestä.

Mietinnön jaksossa 4.1.1 (alaotsikko ”Kauppalain säännösten soveltaminen kuluttajasuhteissa”) on arvioitu eri vaihtoehtoja kuluttajansuojalain 5 luvun 29 §:ään sisältyvän viittaussäännöksen muuttamiseksi. Lausunnonantaja pyydetään ottamaan mahdollisuuksien mukaan kantaa mietinnössä esitettyihin vaihtoehtoihin A–D ja siihen, mikä esitetyistä vaihtoehtoista olisi kannatettavin.

Kauppalain säännösten osalta KKV kannattaa mietinnössä esitetyistä vaihtoehtoista ensisijaisesti vaihtoehtoa C eli kuluttajansuojalain 5 luvun 29 §:n poistamista kokonaan. KKV pitää kuitenkin tarkoituksenmukaisena, että samassa yhteydessä toteutetaan uudistus, jolla tiettyjä kauppalain säännöksiä vastaava sääntely sisällytetään kuluttajansuojalain 5 lukuun työryhmän mietinnössä ehdotetulla tavalla. Näiden lisäksi myös kauppalain 68 ja 69 §:illä on merkitystä kuluttajariitoja soviteltaessa ja määritettäessä kateoston hinnaneroa, mutta nämäkin säännökset voitaisiin sisällyttää kuluttajansuojalakiin sen sijaan, että kuluttajansuojalain 5 luvussa säilytettäisiin viittaus kauppalakiin.

Digisopimusdirektiivin täytäntöönpano

Huomiot digisopimusdirektiivin täytäntöönpanoon liittyvistä ehdotuksista

Digisopimusdirektiivin sääntely on uutta eikä sen osalta ole kyse kansallisen lain muuttamisesta vaan kokonaan uudesta lainsäädännöstä. KKV on esittänyt edellä osana yleisiä huomioita kantansa siitä, että kansallista harkinnanvaraa on syytä käyttää siten, että sääntely toteutetaan yhdenmukaisena kuluttajansuojalain muihin lukuihin sisältyvän vastaavan sääntelyn kanssa.

KKV kannattaa ehdotetun kuluttajansuojalain 5 a luvun soveltamisalapoikkeuksien toteuttamista työryhmän ehdottamalla tavalla.

Vaikutusten arviointi

Onko uudistuksen vaikutukset arvioitu näkemyksenne mukaan oikein? Onko uudistuksella näkemyksenne mukaan huomionarvoisia vaikutuksia, joita ei ole tuotu mietinnössä esiin?

Vaikutukset viranomaisten toimintaan:

KKV toteaa, että maksimiharmonisoinnista johtuen kuluttajansuojalakiin tulee muutoksia, joilla voi olla pitkäaikaisia vaikutuksia lakia soveltavien viran-omaisten toimintaan. Vasta voimaantulon jälkeen voidaan arvioida, millaisia vaikutuksia on esimerkiksi sillä, että samat säännökset soveltuvat yhtäläillä uusien ja käytettyjen kulutustavaroiden kauppaan, tai sillä, että ehdotetun

kuluttajansuojalain 5 a luvun soveltamisalaan kuuluvat sellaisetkin hyödykkeet, joiden hankinnassa kuluttaja luovuttaa tai sitoutuu luovuttamaan elinkeinonharjoittajalle henkilötietoja. Sekä käytettyjen tavaroiden kauppa eri muodoissaan että digitaalisten hyödykkeiden kauppa ovat kasvavia ja nopeasti uusia muotoja saavia aloja.

KKV toteaa, että tällä hetkellä kuluttajansuojalakiin on valmisteilla useampi uudistus, joiden vaikutusta KKV:n toimintaan on syytä tarkastella kokonaisuutena. Yhteisvaikutuksen arvioimiseen ei tässä vaiheessa ole riittäviä tietoja, sillä ns. omnibus-direktiivin implementoinnista ja henkilöön kohdistuvien palvelujen sääntelystä ei ole vielä annettu hallituksen esityksiä. Kuten yritysten, myös KKV:n on huolehdittava uudistusten edellyttämästä henkilöstön kouluttamisesta ja sen varmistamisesta, että viranomaisella on käytössään riittävät resurssit, valmiudet ja osaaminen. Yhtälailla kuluttajien ja yritysten oikeusturva kuin sääntelyn tehokkuuskin edellyttävät, että yksittäisiä kuluttajaongelmia hoitavan kuluttajaneuvonnan ja yritysten menettelytapoja valvovan kuluttaja-asiamiehen resurssit ovat ajantasaisia.

Muut huomiot

Muut huomiot mietinnöstä

Välittäjän vastuu:

Virhevastuun toteuttamiselle kuluttajansuojalain 12 luvun 1 §:n kansallinen säännös välittäjän vastuusta on tärkeä. Säännöksen toimivuutta ja uudistamistarpeita olisi syytä tarkastella ottaen huomioon nykyisin yleinen alustayrityksen osuus kaupankäynnissä. Alustan rooli myyjänä, myyjän edustajana, välittäjänä tai markkinoinnin suorittajana vaikuttaa niiden vastuuseen kuluttajiin päin. Tämä ei kuitenkaan aina käy selvästi ilmi kuluttajille. Jotta kuluttajat eivät epäselvyyksien takia jättäisi reklamoimatta ja virhevastuu voitaisiin toteuttaa sujuvasti, vastuutahojen ja -perusteiden olisi oltava selkeitä kaikille. Tähän voidaan vaikuttaa uudistamalla kuluttajansuojalain 12 luvun 1 §:ää.

Rosendahl Riikka
Kilpailu- ja kuluttajavirasto